

P o s u d e k

oponentky disertační práce Mgr. Václava Filipa „Vybrané právní problémy správy a řízení akciových společností v ČR“.

I.

Téma, které doktorand zvolil je velmi aktuální, široce diskutované představiteli teorie i praxe a v mnoha směrech v České republice, dosud neprobádané. Akciová společnost je společností využívanou zejména k zajištění rozsáhlé a mnohotvárné podnikatelské činnosti a kvalita jejího řízení je jedním z rozhodujících faktorů úspěchu jejího podnikání. Přitom stále ještě není zcela vyjasněno jaké možnosti právní úprava pro konkretizaci způsobu a podmínek řízení nabízí; v tom směru se teorie i judikatura dopracovává potřebných závěrů postupně, přičemž jejich činnost dost podstatným způsobem ztěžuje neustálá obměna právní úpravy jak v tuzemském tak v evropském právu.

Problematika správy a řízení (akciových) společností je velmi rozsáhlá, proto považuji za správné rozhodnutí doktoranda nezabývat se jí v plné šíři, což by nutně vedlo – při rozumném rozsahu práce – k určité povrchnosti, ale omezit se jen na některé instituty, zejména na postavení akcionářů v akciové společnosti a jejich vliv na její řízení a na organizační strukturu akciové společnosti, a těmi se zabývat v potřebné hloubce.

Vybrané problémy doktorand řešil jak ve vazbě na právní úpravu obchodního zákoníku, tak ve vazbě na související právní předpisy a na jejich úpravu normami komunitárního práva, což lze považovat za přínosné pro teorii i praxi.

Za cíle práce si doktorand vytkl především zachytit moderní trendy, kterými se ubírá právo akciových společností s kótovanými cennými papíry. Dále pak se v rámci evropského kontextu zabývat analýzou právních nástrojů českého akciového práva a práva kapitálového trhu, přitom se soustředit na ty nástroje, jejichž účelem je ochrana postavení akcionáře společnosti. Vzhledem k tomu, že jak ukazují empirické analýzy, lze mezi ochranou akcionářů a rozvojem kapitálových trhů a fungováním ekonomiky jako celku spatřovat určitou souvislost, učinil předmětem zkoumání právní pravidla, která dopadají na akciové společnosti, jejichž akcie jsou přijaty k obchodování na regulovaných trzích (kótované společnosti). Kromě analýzy stávající právní regulace označil za cíl práce i navrhnout legislativní řešení *de lege ferenda*, která by měla přispět ke zvýšení ochrany akcionářů a

potażmo zkvalitnění českého akciového práva jako celku. Lze říci, že doktorand deklarovaný cíl práce v převážné míře naplnil.

Rozbor platné právní úpravy doplnil exkursy do zahraničních právních úprav a poukazy na současné legislativní trendy jak ve sféře práva Evropské unie a některých jejích členských států, tak ve sféře práva některých států Spojených států amerických.

II.

Posuzovaná práce je rozdělena do šesti částí. V první části se doktorand věnuje vymezení základních pojmů, vymezení základního členění systémů správy společností a vlivu jednotlivých systémů na ochranu akcionářů a hodnotu akcií. Výstižně popisuje charakteristické rysy jednotlivých typů správy a jejich sbližování a prolínání.

Ve druhé části rozebírá základní teoretická východiska správy obchodních společností. Pojmenovává základní okruhy problémů důsledků oddělení vlastnictví a správy společnosti a rozebírá tržní a právní nástroje, kterými lze tyto problémy omezovat. V této části se zabývá i kodexy správy a řízení akciových společností.

Třetí, čtvrtá a pátá část jsou věnovány analýze české právní úpravy, šestá pak závěrům.

Třetí část práce se zabývá právní regulací poskytování informací investorům a akcionářům jako jedním z významných nástrojů zapojení akcionářů do řízení společnosti, včetně právních důsledků porušení této povinnosti. Informuje rovněž o novém institutu českého (a evropského) práva – výboru pro audit.

Čtvrtá část se zabývá organizační strukturou akciové společnosti a postavením členů jejích orgánů.

Pátá část mapuje a analyzuje postavení akcionářů a jejich vliv na řízení společnosti. V této části (i když nejen v ní) se také do značné míry soustřeďují návrhy doktoranda na budoucí vývoj právní úpravy.

III.

Po věcné stránce vykazuje práce dobrou úroveň, na čemž nic nemění některé výhrady a pochybnosti dále uvedené. Doktorand prokazuje odpovídající znalosti nejen zkoumané problematiky ale i souvisejících otázek zejména společenského práva a práva kapitálových trhů. Své závěry formuluje srozumitelně a, až na výjimky, je i odpovídajícím způsobem argumentuje. Odpovídajícím způsobem pracuje i s literaturou a s judikaturou. I když s některými závěry doktoranda zcela nesouhlasím, jde vesměs o závěry týkající se otázek, ke kterým lze – vzhledem ke stavu současné právní úpravy – zaujímat různá stanoviska bez toho, že by některý z uvedených závěrů bylo možné označit za neobhajitelný.

K práci mám i některé – spíše dílčí – formální a stylistické výhrady. Tak např. měl doktorand při odkazu na autory v textu citovat obvyklým způsobem, tj. bez titulu (viz např. s. 128 – prof. Dědiče), při použití závorky v závorce měl typy závorek odlišit atd.

Vytýkat lze i některé formulační nepřesnosti či neobratnosti. Nejvhodněji není např. formulován závěr na s. 27, podle kterého sice rozhodování o změně zakladatelské listiny přísluší akcionářům, tyto změny však mohou být navrhovány správní radou, což dává správní radě možnost účinně bránit přijetí změn, s nimiž nebudou souhlasit. Z takto formulovaného tvrzení možnost účinně bránit změnám nevyplývá. Věta na s. 37 „Soukromá korporace (společnost) je jednou z forem právní fikce, která slouží jako nexus smluvních vztahů, který je rovněž charakterizován existencí oddělitelných reziduálních nároků na majetek a finanční toky (*cash flows*) v organizaci, která může být prodána bez svolení ostatních smluvních jednotlivců“, je nepochybně doslovným překladem citovaného autora – práce by si však podle mého soudu zasloužila překlad méně doslovný, leč srozumitelnější. Na s. 38 doktorand formuluje „...může být optimální velikost firmy značně velká.“ o několik řádek dále „kombinuje hierarchickou organizaci a rozsáhlou velikost...“ atd.

Doktorandovi lze vytknout i některé – opět spíše dílčí – věcné nepřesnosti. Tak na s. 122 dovozuje, že „obchodní zákoník považuje vymezení působnosti představenstva za nezbytnou součást stanov společnosti (§ 173 odst. 1 písm. g) ObchZ). Teoreticky by z toho bylo možné dovozovat, že působnost představenstva může být libovolně vymezena ve stanovách společnosti. Tento závěr však nelze učinit...“. Nemyslím si, že z citovaného textu by bylo možno učinit takový závěr, nacházím nejméně dvě jiné možnosti jeho interpretace, které neodporují logice věci.

S doktorandem nesouhlasím v závěru formulovaném na s. 190, že by z ustanovení druhé věty § 180 odst. 5 obchodního zákoníku plynulo, že „Ani v české praxi by tedy nemělo nic bránit tomu odvolat členy dozorčí rady nebo představenstva bez příslušného předchozího návrhu, i když na program valné hromady nebyla zařazena volba a odvolání členů tohoto orgánu.“ Připustit takový postup by nepochybně bylo praktické a rozumné, nicméně bez výslovné úpravy v zákoně by jeho argumentace musela být podstatně silnější.

Závěrem poznamenávám, že podle mého názoru není právo státu Delaware právem reprezentativním pro common law, jak doktorand tvrdí na s. 26; je nejznámější, nejvíce citované a považuje se za reprezentanta práva „příjemného“ zejména velkým korporacím, nejde ale o reprezentanta americké úpravy, ale o jednu z jejích krajností.

Přes dílčí, spíše drobné, uvedené výhrady lze podle mého názoru učinit závěr, že posuzovaná práce může být pro teorii i praxi přínosem.

IV.

Při obhajobě práce doporučuji se zaměřit na následující otázky:

1. Na s. 75 doktorand poněkud nejistě formuluje závěry týkající se oprávnění znalce při přezkoumání zprávy o vztazích mezi propojenými osobami tak, že „...jelikož jde o zprávu o vztazích, jejímž účelem je zachytit vztahy a finanční toky ve faktickém koncernu, lze se domnívat, že znalec by měl mít možnost přezkoumat veškeré smluvní a finanční vztahy mezi společnostmi a ovládající osobou včetně dalších propojených osob. Tím by teoreticky mělo dojít k odhalení veškerých nestandardních dohod a převodů majetků mezi společnostmi a ovládající osobou, které by jinak mohly poškozovat minoritní akcionáře.“ Z formulace není patrné, zda doktorand toto právo ze stávající úpravy dovozuje, či jde o úvahu de lege ferenda.

2. Na s. 79 v rámci úvah de lege ferenda doktorand doporučuje rozšířit stávající úpravu práva na vysvětlení o některé procesní otázky. Zajímá by mne jeho názor na možnost, aby si představenstvo vyhradilo na valné hromadě možnost odpovédět na dotaz později, tj. mimo valnou hromadu, a to jak de lege lata, tak de lege ferenda.

V.

Předložená práce podle mého soudu splňuje požadavky kladené na disertační práci; na základě výše uvedeného ji hodnotím jako způsobilou obhajoby.

V Praze dne 13. února 2010

doc. JUDr. Ivana Štenglová